

Mødet den 3. Marts 1921.

(For lukkede Døre.)

Fraværende: Brøndum, N. Joh. Laursen, S. Petersen og Vald. Pedersen.

1. (J. Nr. 657—1920). **Klage fra Aarhus Lejerforening til Ministeriet angaaende Huslejereguleringen i de kommunale Beboelsesbygninger.**

Fra Udvalget for Bygninger og Inventar forelaa følgende Forslag til Svarskrivelse til Ministeriet:

»Ved hoslagt at tilbagesende Sagen angaaende Aarhus Lejerforenings Andragende af 22. December f. A. til Indenrigsministeriet om Etablering af

»særlig Kontrol med Kommunens Fastsættelse af Huslejen i de med Statstilskud for den mindre bemidlede Del af Befolkningen her i Byen opførte kommunale Ejendomme i de Tilfælde, hvor Lejen ikke allerede har været paakendt af Huslejenævnene«, skal man paa Anledning afgive følgende Erklæring:

Ifølge § 4 i Lov Nr. 685 af 21. December 1918, jfr. Lov Nr. 48 af 5. Februar 1918 og Lov Nr. 562 af 1. November 1918, er Kommuner og Byggeforeninger, som i H. t. de nævnte Love modtager Statstilskud til Opførelse af Beboelsesejendomme, undergivet de Bestemmel-

ser, som Indenrigsministeriet maatte fastsætte angaaende offentlig Kontrol med Huslejen i disse Ejendomme. Men medens Ministeriet har fastslaaet saadanne Kontrolbestemmelser m. H. t. Byggeforeninger, har Ministeriet i Cirkulære Nr. 131 af 23. Juni 1919 udtalt, at man med Hensyn til kommunale Boligforetagender

»gaar ud fra, at vedkommende Kommuner vil drage Omsorg for, at Huslejen af de paagældende Lejligheder, saalænge Ejendommen er i Kommunens Eje, fastsættes til en rimelig Størrelse, og man har derfor for Tiden ikke anset det fornødent at fastsætte nærmere Regler derfor«.

Naar nu Aarhus Lejerforening tillader sig at formene, at der skulde være Grund til for Ministeriet at fravige det i nævnte Cirkulære indtagne Standpunkt for Aarhus Kommunes Vedkommende, maa Udvalget udtale sig bestemt herimod.

Lejerforeningen paastaar, at Kommunen har vist manglende Evne til at fastsætte Lejen i nogle af det herværende Overhuslejenævn paa kendte Tilfælde. Dette kan ikke erkendes. Under de omtalte Overnævnssager forelaa der fra Kommunens Side Forslag til en samlet Huslejeregulering for ialt 194 Lejere ud fra det Princip at foretage en Udjævning af Lejen, saaledes at Lejerne i de senest byggede og derfor dyreste Ejendomme ikke kom til at bære hele Byrden derved. Vel godkendte nu Overnævnet ikke fuldt ud de af Kommunen ønskede Forhøjelser; men for det første var disse godkendt af det paagældende Huslejenævn og kan altsaa ikke antages at have været af nogen urimelig Karakter. Endvidere godkendte Overnævnet Lejeforhøjelsen i 110 Tilfælde. Og for de resterende

84 Tilfældes Vedkommende godkendtes dog en meget væsentlig Del af den af Kommunen ønskede Forhøjelse. Endelig fremgaar det saavel af Overnævnets Præmisser som af den Omstændighed, at to af Overnævnets fem Medlemmer stemte for fuldstændig at godkende den ønskede Forhøjelse, at Spørgsmaalet om dennes Berettigelse i hvert Fald maa anses for saa tvivlsomt, at der ikke i bemeldte Overnævnskendelse kan søges Begrundelse for en Paastand om, at Aarhus Kommune har forlangt urimelige Lejer.

De i Overnævnets Kendelse ommeldte Tilfælde vedrører jo forøvrigt slet ikke de Ejendomme, for hvis Vedkommende Lejerforeningen ønsker Kontrol.

Forholdet er imidlertid det, at de Ejendomme, for hvilke Lejerforeningen anmoder om Kontrol med Lejen, allerede er udlejede, at Lejerforeningen ikke har turdet paastaa, at de paagældende Lejer skulde paa nogen Maade kunne kritiseres, at noget saadant ej heller foreligger fra Lejerne af de paagældende Lejligheder, at en eventuel Forhøjelse af disse Lejer jo ikke kan foretages uden Huslejenævnets, eventuelt Overnævnets Sanktion, og at der saaledes ikke er nogen som helst Grund til at anordne Kontrol med Fastsættelsen af Lejen af de paagældende Ejendomme. —

Udvalgets Mindretal, Hr. S. Petersen, tiltræder ovenstaaende, dog saaledes, at Stk. 3 udgaar, og med følgende Tilføjelse:

»Man har ikke noget imod, at der af Ministeriet foretages Tilsyn med Fastsættelsen af Lejen i de kommunale Ejendomme, særlig under Hensyn til de forskellige Stats- og Kommunetilskud til Ejendommenes Opførelse.«

100

P. P e t e r s e n udtalte, at der var mange mærkelige Forteelser i vore Tider, og nu oplevede man at se en Forening med en kommunal ansat Mand i Spidsen sende et Andragende til Ministeriet om at faa det kommunale Styre sat under Kontrol. Hvis ikke denne Funktionarisme snart kunde standses, kunde ingen længere være tjent med at være Byraadsmedlem. Udvalget havde som sædvanlig delt sig, idet Hr. Salling og Taleren ikke fandt, at der var Anledning til at sætte Kommunen under Kontrol, da den Leje, der var taget af Husene, knap kunde forrente disse. Derimod mente Udvalgets Mindretal, Hr. S. Petersen, at det kunde være meget passende at faa en ministeriel Kontrol. Taleren anbefalede at svare paa Andragendet i H t. Flertallets Indstilling.

F o r m a n d e n oplæste Udvalgets Skrivelse og erklærede fuldstændig at kunne tiltræde Konsul Petersens Udtalelser.

C h r i s t e n s e n havde forstaaet Sagen saaledes, at Lejerforeningen var i Tvivl om, hvorvidt Kommunen havde ydet dette Tilskud til Ejendommene, som Loven forlangte, naar man saa paa den beregnede Husleje. Taleren ønskede absolut ikke, at Ministeriet skulde gribe ind i Kommunens Administration, men man kunde jo ikke forbyde Lejerforeningen at forsøge dette Middel. Taleren erindrede om, at det i forrige Møde var paa Tale at undersøge Muligheden for en Regulering af Lejen i de sidst opførte og dyreste Lejligheder, og Taleren vilde gerne anbefale, at man foretog en saadan.

F o r m a n d e n bemærkede, at det var to forskellige Sager.

P. P e t e r s e n bekræftede dette. Den omtalte Regulering vilde blive behandlet i Udvalget; men

den foreliggende Sag drejede sig om en Klage fra Lejerforeningen til Ministeriet, og dette havde nu sendt Klagen til Byraadets Erklæring. Taleren antog dog ikke, at nogen i Byraadet vilde underskrive paa deres egen Umyndiggørelse.

Det vedtoges at svare Ministeriet i H. t. Udvalgets Indstilling.

2. (J. Nr. 554—1920). Forslag fra det nedsatte Udvalg til **Overenskomst med Direktør Madsbjerg om Byens Forsyning med Børnemælk.**

Følgende Forslag forelaa:

»Imellem underskrevne A a r h u s B y r a a d og medunderskrevne Direktør C h r. M a d s b j e r g, Aarhus, er Dags Dato oprettet følgende

O v e r e n s k o m s t

angaaende Børnemælksforsyningen til Aarhus Kommune.

1.

Madsbjerg lader paa sin Gaard »Frydenlund« paa Aarhus Mark opføre en ny lys og ventileret Kostald til 40 Køer samt en Aftapningsanstalt med moderne Skylle-, Aftapnings- og Kølemaskiner, saaledes at Anlægget tilfredsstiller alle hygiejniske Krav for Fremstilling af Børnemælk.

Planer og Tegninger hertil indsendes til Byraadets og Aarhus Sundhedskommissions Approbation, og under Forudsætning af Sagens prompte Behandling og med Forbehold af Strejke, Lockout eller anden force majeure skal her nævnte Stald og Aftapningsanstalt være færdig til Brug senest den 1. November d. A.

2.

Fra det Tidspunkt, da den i § 1 ommeldte Aftapningsanstalt er færdig til Brug, dog tid-

ligst fra 1. Oktober 1921 at regne, leverer Madsbjerg til Konsum i Aarhus 750 à 800 kg Børnemælk daglig, dog naturligvis under Forudsætning af normale Forhold og saaledes bl. a. med Forbehold af Strejke, Lockout eller anden force majeure.

Den Børnemælk, af en samlet daglig Produktion paa indtil 800 kg, som Madsbjerg ikke afsætter paa anden Maade, skal de kommunale Hospitaler aftage.

Detailprisen i Butikker ved Salg paa Flasker fastsættes til 13 Øre pr. Liter og 9 Øre pr. $\frac{1}{2}$ Liter over den i Byen til enhver Tid gældende almindelige Detailpris for Sødmælk.

Paa Hospitalerne leveres dog Børnemælk paa Flasker til en Pris af $10\frac{1}{2}$ Øre pr. Liter over den nævnte almindeligt gældende Sødmælkspris.

Den Overskudsbørnemælk, Hospitalerne efter nærværende Paragrafs andet Stykke aftager, leveres i Spande og til en Pris af 5 Øre pr. Liter over den almindelige Sødmælkspris og saaledes, at Hospitalernes samlede Merudgift til denne i Spande leverede Børnemælk ikke maa overstige 2500 Kr. aarlig, og den daglige Levering ikke maa overstige Hospitalernes normale Forbrug af Sødmælk.

Den Børnemælk, der leveres paa Hospitalerne, maa ikke være over 24 Timer gammel.

3.

Børnemælken fremstilles dels af Mælk fra Madsbjergs egen Besætning, dels af Mælk, som han fremskaffer fra nærliggende Gaarde.

Den Mælk, der malkes paa »Frydenlund«, afsvales straks efter Malkningen til ca. 3 Gr.

Den yderligere tilkommende Mælk afkøles med Brøndvand paa Malkningsstedet og føres snarest til Frydenlund, hvor Temperaturen bringes ned til ca. 3 Gr. De nugældende Forskrifter fra Aarhus Sundhedskommissions Side opretholdes, ligesom Leverandørerne overhovedet staar under Kontrol fra Sundhedskommissionens Side.

Dyrlægeeftersyn af Besætningerne maa finde Sted een Gang ugentlig og foretages af Dyrlæger, der dertil er godkendte af Aarhus Sundhedskommission.

Ogsaa til de Stalde og andre til Børnemælkforsyningen hørende Lokaliteter, som ikke ligger paa Aarhus Kommunes Grund, har Sundhedskommissionen til enhver Tid ved sine Medlemmer og Befuldmægtigede uhindret Adgang i Inspektionsøjemed.

4.

Byraadet udlejer til Madsbjerg

- a. den paa Aarhus Mark beliggende, saakaldte Artillerifælled, nemlig Matr. Nr. 10 og Matr. Nr. 107 af Købstadens Markjorder med Areal $43 \frac{2023}{14000}$ Td. Land, og
- b. Agerjordslodderne Nr. 48, 49, 50, 51, 60, 61 og 62 i Møllevangen af Størrelse tilsammen $22 \frac{2120}{14000}$ Td. Land.

Agerjordslodderne kan, hvis Kommunen faar Brug for dem, af Byraadet fordres ombyttet med Arealer af tilsvarende Art, Størrelse og Beliggenhed, dog at saadan Ombytning kun kan ske til en 1. Oktober og saaledes, at Roeafgrøder ikke behøver at fjernes før efter Fuldmødning, og at den af Lejemaalet omfattende Agerjord stedse skal være et sammenhængende Stykke.

Lejemaalet tager sin Begyndelse den 1. Oktober 1921.

Lejen af Artillerifælleden er aftalt til 2000 Kr. aarlig under Forbehold af Ministeriets Approbation, at erlægge paa Kæmnerkontoret halv-aarlig forud hver 1. Oktober og 1. April, første Gang ved Lejemaalets Begyndelse. Prisen varierer dog som nedenfor anført.

Lejen af Agerjorden andrager 120 Kr. pr. Td. Land, naar Gennemsnitsdetailprisen for den af Madsbjerg leverede Børnemælk er 65 Øre pr. Liter, og Lejen stiger og falder i Forhold til Stigning og Fald i denne Gennemsnitspris, dog maa Lejen pr. Td. Land Agerjord ingensinde gaa under 67 Kr. 20 Øre. Betaling af denne Leje sker aarligt bagud hver 1. Oktober (første Gang 1. Oktober 1922) for det forløbne Høstaar ($\frac{1}{10} - \frac{30}{9}$) paa Grundlag af Kommnehospitalets og Madsbjergs skriftlige Udregning af Gennemsnitsprisen i det paagældende Høstaar.

De almindelige Bestemmelser om Jordens Drift m. v. fastsættes ved særlige Lejekontrakter, der vedhæftes nærværende Kontrakt. —

5.

Aarhus By leverer Madsbjerg Elektricitet til al elektrisk Belysning og Kraft paa Gaarden Frydenlund, derunder Kostald, Skulle- Aftapnings- og Kølerum, til en Pris af 15 Øre pr. Kwt. + den Brændselspris pr. Kwt., som til enhver Tid kan dokumenteres at medgaa til Elektricitetens Fremstilling. —

6.

Nærværende Overenskomst indgaaes for Tidsrummet til 1. Oktober 1931 (een og Tredive) og kan til dette Tidspunkt eller enhver senere 1. Oktober opsiges med $\frac{1}{2}$ Aars forudgaaende Varsel.

I Tilfælde af Madsbjergs Død eller Bortforpagtning eller Salg af Gaarden »Frydenlund«, medens nærværende Overenskomst bestaar, skal i Mangel af anden Aftale med Byraadet Forholdet fortsættes uforandret efter Overenskomstens Bestemmelser mellem Byraadet og henholdsvis Enken, Arvingerne, Forpagteren eller den ny Ejer.

7.

Omkostningerne ved Affattelse og Stempling af nærværende Overenskomst og de i § 4 ommeldte Lejekontrakter, betales af Parterne hver med Halvdelen.« —

M o u s t e n forelagde Forslaget. Kontrakten var omtrent den samme, som forelaa sidste Gang; man mente dengang, at det var bedst med en fast Jordleje, men Direktør Madsbjerg vilde ikke fravige sit Standpunkt, at Lejen skulde stige og falde med Mælkeprisen, og Udvalget var saa gaaet med til denne Form. Mælkeprisen var i den sidste Tid falden 7 Øre, og efter dette skulde Jordlejen gaa ned fra 120 Kr. til ca. 106 Kr. Byens Risiko ved Overenskomsten var begrænset til 2500 Kr. Amtslægen havde deltaget i et af Udvalgets Møder, og han var misfornøjet med, at Sundhedskommissionen havde for lidt Indflydelse paa Sagen. Taleren mente dog, at naar Sagen havde været sendt til Kommissionen, og Udvalget i det væsentlige havde tiltraadt dennes Forslag, var der ingen Grund til Utilfredshed. Amtslægen foreslog indtrængende en Ændring til § 3, at Forholdet paa Holmstrupgaard skulde være gældende ogsaa for andre Gaarde, som skulde komme til at levere Børnemælk, og dette havde Udvalget tiltraadt og skulde altsaa indføres i Kontrakten. Med det Par Ændringer anbefalede Udvalget at vedtage den

foreliggende Kontrakt, som blot skulde ændres lidt fra Formens Side.

P. P e t e r s e n bemærkede, at der var noget, som talte for den varierende Jordpris; for de 120 Kr. pr. T. L. maatte siges at være Krigspris, idet man tidligere knn havde faaet godt det halve i Leje. Men i hvert Fald havde man sikret sig, at Jordlejen aldrig kunde gaa under 67 Kr., og saa var der vel ikke noget at sige dertil.

Kontrakten med de omtalte Ændringer godkendes.

3. (J. Nr. 573—1920). Indstilling fra Skattekontoret om **Fastsættelse af Brændevinsafgift for Restauratører og Handlende, som ikke har opgivet Størrelsen af deres Omsætning.**

Indstillingen vedtoges.

4. (J. Nr. 15²⁸—1920). Andragende fra Arbejdsmand F. Nielsen om **dansk Indfødsret.**

Udvalget foreslaar, at Andrageren først tilbagebetaler 15 Kr., som han har modtaget af Hjælpekassen.

Indstillingen vedtoges.

5. (J. Nr. 15²⁷—1920). Andragende fra Tjenesteyende Benta Bengtsdatter om **dansk Indfødsret.**

Udvalget henstiller, at 12 Kr., som Andrageren har modtaget i Fattighjælp, tilbagebetales eller søges eftergivet.

Indstillingen vedtoges.

6. (J. Nr. 26¹¹—1920). Andragende fra Fiskehandler J. P. Jensen om **Æresoprejsning.**

Anbefaledes.

7. (J. Nr. 706—1920). Andragende fra Ingeniør-assistent Hagerup om Tilladelse til at fratræde sin Stilling den 15. ds.

Brolægningsudvalget anbefaler at bevilge Andragendet, men uden Tilbagebetaling af Pensionsbidrag.

Indstillingen vedtoges.